

525 йил

ҒАФУР ҒУЛОМ
НОМИДАГИ
БАДИИЙ
АДАБИЕТ
НАШРИЕТИ
Тошкент — 1968

Алишер

НАВОИ

қитъалар
фардлар
рубойилар
туюқлар

МУНДАРИЖА

Қиъталар	5
Фардлар	39
Рубойлар	53
Туюқлар	93

УЗ
Н14

Навоий Алишер.

Қиъталар, фардлар, рубойлар, туюқлар.
Т., Гафур Гулом номидаги бадий ада-
биёт нашриёти, 1968.

100 бет. Тиражи 10000.

УЗ1

Индекс 7—4—3

қитбадар

**«Ғаройбус-сигар»дан
қитъалар**

**ТАВАККУЛ СИФАТИ ВА БЕТАВАККУЛ
МАЗАММАТИ**

Таваккулни улким қўюб хотирига,
Тушар шоҳ олинда қуллуқ ҳавоси.

Насибни анинг бир аёқ ош эрур бас,
Агар ганжи Қорун эрур муддаоси,

Биравким бўлур бир аёқ ош учун қул,
Юзига керактур қозоннинг қароси.

**МАХЛУҚ МУЛОЗАМАТИДИН ТАНФІР
ВА ҒАЙРИ ҲАҚ МУЛОЗАМАТИДИН
ТАҲЗИР**

Кимки махлуқ хизматиға камар
Чуст этар — кхшароқ ушолса бели.

Қўл қолуштургуча бу аладур,
Ки анинг чиқса вғия, сянса ния.

Чун хушомад демакни бошласа кош,
Ким тутулса дами, кесилса тили.

КАМОЛ КАСБИГА ДАЛОЛАТ ВА НУҚСОНИДИН ИЗҲОРИ МАЛОЛАТ

Камол эт касбким, олам уйидин
Санга фарз ўлмагай гамнок чиқмоқ.

Жаҳондин нотамом ўтмак биайниҳ,
Эрур ҳаммомдин ипок чиқмоқ.

СУЗГА ҚУЛОҚ СОЛМОҚ ВА ОГИЗ ОЧМОМОҚ, ГАВҲАРНИ ТЕРИБ УЗ ГАВҲАРИН СОЧМОМОҚ

Қулоқда асра гаронмоя сўзнию фикр эт,
Ки дурсиз ўлса не бўлгусидур садаф ҳоли.

Сўзунгни доғи кўнгул ичра асрагилким, ҳайф,
Ким ўйла дуржи гуҳардин этгасен холи.

Бу дуржу икки садафни тўла дур этганга
Зиҳи улувви гуҳар, балки гавҳари олий.

БАД АСЛ ЭЛГА МУЛОЯМАТДИН ЭҲТИРОЗ КУСИН УРМОҚ ВА ИДБОР АҲЛИ СУҲБАТИДИН ИЖТИНОБ ҚИЛМОҚ

Юзюга асли ёмоннинг кўп очма гулшани хула,
Сияҳ гилемга албатта меҳр айлама фаш.

Ки қилмади гул иси бирла тоза руҳ жуал,
Қуёш чароғига парвона бўлмади хуффош.

ДУШМАНДИН ТАҲЗИР ҚИЛМОҚКИМ,
БИЙМИ БУЛҒАЙ, ХУСУСАНКИМ,
УЛ ДУШМАНИ ҚАДИМИЙ БУЛҒАЙ

Чу душман ўлди қадимий зиёнидин ҳазар эт,
Агарчи нутқи равонбахши жонга роҳат эрур.

Сув бирла ўт аро зиддият ўлди чун азалий,
Агар ҳаёт суйидурки, ўтқа офат эрур.

ТУЗЛУК ИРТИКОБИДА ВА ЭГРИЛИК
ИЖТИНОБИДА

Бийик мақомига улким тилар сабот керак,
Ки эгриялкин қўюб, тузлук айласа қонун.

Туз ўлса соясида эл тиниб манор киби,
Синсехр уйида турар қарилар нечукки сутун.

Гар эгридур ёғибон ўқу боғланиб бўйни,
Бўлур қабақ йиғочидек беш-ўнча кунда нигун.

**ТАКАЛЛУФ АҲЛИНИНГ ДУНЕҒА
ШЕФТАЛИҒИДА ВА ДУНЕЛИККА
ФИРЕФТАЛИҒИДА**

Тўнни зарбафт айлабон хиффатдин учқон ҳар
тараф,
Иўқ ажаб гар бор эса дунё матоъи ком анга.
Ул чибниким, кўзга олтун янганг ишвор
хилъати.
Кўпраки билким, нажосат узрадур ором анга.

**ОЗ СУЗ ДЕМАКНИНГ МАНФААТИДА
ВА КУП СУЗНИНГ МАЗАРРАТИДА**

Навонӣ, тилинг асрағил зинҳор,
Десаиғким, смай даҳр ишидин Фусус.
Назар қилки, ўқ оғзи тилсиз учун,
Қилур тожварлар била дастбўс.
Неча тожвардур кесарлар бошии,
Чу ҳангомсиз нагма тортар хурус.

**АЧЧИҒ СУВ КАСРАТИДИН ТАНБИҲ
ВА ДАРЕДА ЧУЧУК СУВИН АНГА
ТАШБИҲ ҚИЛМОҚ**

Уйла гарқи майдурурлар халқ бу давр ичраким,
Шаръиниғ айнул-ҳаётиниғ асар мафҳум эмас.

Ул сифатким, баҳрининг аччиғ суйида баъзи өл,
Тоңилур дерлар чучук сув ҳам вале маълум
эмас.

АБЛАҲНИНГ ҲАРЗАСИ ИНТИБОҲИДА ВА ЭШАКНИНГ ФАРЕДИ ИКРОҲИДА

Умрин аблаҳ кечуруб гафлат ила,
Нукта ўрнигаки тортар харрос.

Бир эшакдурки, тагофул юзидин
Қилгай изҳор паёпай аррос.

ХУБЛАР ВАСЛИҒА МАҒРУР БУЛМОҚ ВА АЛАРНИНГ ИЛТИФОТИҒА МАСРУР

Замона хўбларининг висоли шарбатидин,
Навоё, тилабон ком кўп чучутма мазоқ.

Ки ҳар пиёласи зимнида коминг өткай талх,
Синсҳр тутқусидур юз тагора заҳри фиरोқ.

АТФОЛНИ ҚАРИЛАР ХИЗМАТИҒА ИУЛДАМОҚ ВА ЧУЧУК СУЗ БИЛА АЛДАМОҚ

Қарилар хотири нозикдур, өй тифл,
Шикастидин қилиб ваҳм, ўлма густох.

Унуттунгмуки, атфол ўйнагонда,
Синар оз майл кўргондин қуруқ шох.

**УЗ ТОИФАДИН ШИКОЯТ ВА ЭЛГА
ЯХШИЛИҚ ҚИЛИБ, ЕМОНЛИҚ КУРГАН
ҲИКОЯТ**

Не толиъдурки, ҳар кимни десам ёр,
Манга ул оқибат бўлул бадандеш.

Бировдур гар ани десам кўзумсен,
Чекар мужгон киби қасдимга юз неш.

**УЛ МАЗМУНДАКИМ ТАКАЛЛУФЛУҚ
ТУН МУЖИБИ КУЛФАТДУР ВА
БЕТАКАЛЛУФЛУҚ АДАМИ УЛФАТ**

Кийиб самур ила киш қилма асру раънолик,
Ипак либос ила тутма гурул жоми тўло

Тийиннинг ўз туки-ўқ бўлди жонига офат,
Фарисанинг паридин келди ўз бошига бало.

**АНОНИЯТ УЙИН БУЗМОҚ БОБИДАКИМ,
ФАНО ЗОВИЯСИН ТУЗМАҚДУР
ВА УЗИН КАМ ҚИЛМОҚДА УЗИН
КУРГАЗМАК**

Кимки ўзлук иморатин бузди,
Бўлди нақди фано анинг музди.

Ул иморатни бузмайин солик,
Бўла олмас бу нақдга молик.

**ЮРУШДА ОТЛАРИ ЗАЪФИ
ТАЪРИФИДАКИМ, МУАММО ИЧИДАГИ
ОТДЕК ПАЙДО ЭМАС ЭРДИЛАР**

Бу юрушда ики улогим бор,
Лек бормси сипоҳилиқда яёқ.

Икки шатранж отидек бириси,
Қўтара олмай ўз еридин аёқ.

Чопса шатранж хонаси хатидин,
Секримақлик аларга беҳад шоҳ.

Бирин ранги қародурур, бирин бўз,
Қаро ердур доғию бўз туфроқ.

**ҒАЛАТ БИТИР КОТИБ БОБИДА ҚАЛАМ
СУРМАК ВА ҚАРОСИНИНГ ҒАЛАТИН
ЮЗИГА КЕЛТУРМАК**

Ғалон котиб ар хатни мундоқ ёзар,
Бу мансабдин ани қўпормоқ керак.

Юзин номасидек қаро айлабон,
Қаламдек бошин доғи ёрмоқ керак.

Қародин қарога берибон улоқ,
Қаламравдин ани чиқормоқ керак.

**КОМИЛ ҚАЛАМЗАН СУЗИДАКИМ
ТАЪРИФИ ЛОЗИМ КЕЛГАЙКИ, ҚАЛАМ
ТИЛИН БИЛУР КИШИ АНИ БИЛГАЙ**

Қиблатул-кутубким, дерлар ани Султон Али,
Ким қазо килки масаллик хомаси ёзмаз галат.

Қайси қитъамники ёзди борди анди шеърлик,
Эл солурлар жузидонгаким әрур бир қитъа хат.

**ДИЛБАСТАЛИФ МАНЪИДАКИМ ВАСЛ
НАФЪИ ЖОН ТОРТМОҚДУР ВА ҲАЖР
САРСАРИ ЖОН БЕРМАК**

Эй Навоий, кишига берма кўнгул,
Агар ул ҳурдурур йўқса наъра,

Васли нафъи буки чеккайсен жон,
Ултурур лек фироқи зарари.

**«Наводируш-шабоб»дан:
қитъалар**

**ФАҲМСИЗ МУЛОЗИМЛАР ҒАФЛАТИДА
ВА УЛАР БИЛА МАОШ УТКАРМОҚ
МЕҲНАТИДА**

Йўлдин озди, ҳар мулозимдинки гафлат айладинг,
Будур ойин, гар гадолигдур ишинг, гар шоҳлинг.

Уркудор вадеки чиқти кеча йўлдин маркаби,
Кўз юмуб очқунча чунким қилмади огоҳлинг.

Олам аҳлида мулозимлар эрур ҳайвон киби,
Қайси гафлат англагоч, зоҳир қилур бериҳлинг.

**ОЛТИН, КУМУШГА ҲИРС МАНЪИКИМ
ТУТМОҒИ ИЛИКНИ ҚАРО ҚИЛУР
ВА МУҲАББАТИ КҮНГУЛНИ**

Кўб олтин, кумуш сори қўл сунмоғил,
Ки тутсанг кафингни қаро ранг этар.

Кўнгулда доғи майлини асрама,
Ки кўнгулнинг доғи ҳам ул занг этар.

МАЪНИ АҲЛИДИН ГАДОЛИҒ
БАШОРАТИ ВА СУРАТ АҲЛИДИН
ШОҲЛИҒ ИШОРАТИ

Аҳли маъни гуруҳида зинҳор
Ҳеч ор айлама гадолиғдин,

Ким буларга гадолиғ ортуғдур
Аҳли суратқа подшолиғдин.

ПОКРУ НИСО ТАЪРИФИДАКИМ, ИНСОН
ОНСИЗ ХОЛИДУР ВА ОЛУДАВАШ
РИЖОЛКИМ НУРСИЗЛИҚДИН
ДАЖЖОЛИ БЕМИСОЛДУР:

Юз туман нопок эрдин яхшироқ
Пок хотунлар аёгининг изи;

Лут ўглин кўрки, солди тийралик
Динга нафс илгида табъи ожиз.

Даҳр аро ёқди саёдат машъалин,
Покравлиқтин расулуллоҳ қизи.

БЎЙНИҒА ЯШМ ОСИЛҒОННИ
ДЕБДУРКИМ, ШИҒО УЧУН ЭМАС,
БАЛКИ ФАЛАКДИН МУТААДДИД
ЖАҒО УЧУНДИР

Бўйнума яшм осилғондин эмас,
Буки заъфимгадур бўлғой қош,

Ин била боғлади бўйнушни фалак,
Ҳар қадам урмоқ учун кўксума тош.

УЗ НАЗМИДИН КУРГОН МАЛОЛАТЛАР ШИКОЯТИ ВА КУНГУЛ УТИДИН ЖОНСУЗ ҲИКОЯТИ

Не назмики ўтлуғ кўнгулдин чиқардим,
Дедимким, менинг хотиримга ёрангой,

Манга онча ўт солди ҳар байтиким, табъ
Гар оби ҳаёт ўлса, андин ўсонгой.

Тилармен он мени доғи ўтқа солсам,
Ки қайдикки келди ҳам ул сори ёнгой.

ДЕВОНДА МУҲР БОСҚОНДИН НАФСИГА ШИКАСТ ЕТМАГАН УЧУН МУҲРГА ШИКАСТ БЕРГОНИ

Чун манга лутф этти шаҳ девонда муҳр,
Бу эди элдин қуйи муҳр урмоғим,

Ким гурри нафс саркаш манъига
Барчадин бўлгай қуйи ўлтурмоғим.

Чин шикасти нафс ҳосил бўлмади,
Мундин ўлди муҳрни синдурмоғим.

**ХИЛВАТДА ФАЛАК ЖАФОСИННИНГ
ОЗОРИ ВА АНЖУМАНДА УЛУС
БЕДОДИНИНГ ИЗҲОРИ**

Байтул-ҳазанга кирсам улустин қочиб дам,
Атрофидан губори малолат манго ёғар,

Силкай деб ул губорни чиқти чу кулбадин,
Эл жавру зулмидин бошима юз бало ёғар.

**ОРИФ КУНГЛИН ДАРЕҒА НИСБАТ
БЕРУРКИ, АНДА ҲАР НЕ ТУШСА,
СИНГУРУР, БАЛКИ ИТИРУР**

Эрур, орифқа ганжи файз етса,
Иши дам урмайин они ёшурмоқ.

Қуёш акси тушуб дарё ичинда,
Не мумкиндуру, онинг сувин тошурмоқ.

**ШОҲНИ АЖДАҲОҒА НИСБАТ
ҚИЛИБТУРУРКИМ, ГАНЖ УМИДИ ҲАМ
АНДИН БОРУ РАНЖ БИЙМИ ҲАМ**

Ҳаҳон ганжи, а шоҳ эрур аждаҳо,
Ки ўтлар сочар қаҳри ҳангомнда.

Анинг коми бирла тирилмак мавв,
Маош айламак аждаҳо коми

**ФУЗУЛ ЭЛ БОБИДАКИМ, БОР ИШГА
ДАХЛ ҚИЛУРЛАР ВА ҲАР ХОРИЖ
ИШГА ДОХИЛ ДУРУРЛАР**

Фалонга ажаб ҳол әрурким, халойиқ
Не қилса, алар бирладур можароси,

Сола олмас әл ошига бир нуҳуд, гар
Тузилмас анинг бирла ул әл ароси.

Қазон йўқки, ул анда кафлиз әмастур,
Ки бўлсун юзига қазонлар қароси.

**УЛ ХАИСИЯТДИНКИ МОЛ ВА ЖОН
ДЕБТУРЛАР СИЙМ ФИШОНЛИҚ ЖОН
ФИШОНЛИҚЧА ДУШВОРЛИҒИ**

Сийми сочқучи мингдин бирдур,
Ўзгаларнинг иши келди термак,

Ул жиҳатдин будурур одатким,
Олмоқ осондуру мушқил бермак.

**САФИҲ ЗОЛИМНИНГ МАҲРАМЛИҚҚА
ВА АБЛАҲ НОДОННИНГ
ҲАМДАМЛИҚҚА ЯРАМАСЛИҒИДА**

Сафиҳ золим вла бўлма хон уза ҳамдаст,
Муносиб ўлмади ит чунки ҳам табачанққа.

Узунга аблади подонви айлама ҳамров,
Ки яхши эрмас эшак доғи ҳамсабақлиққа.

**МУҲТАСИБНИНГ ТУККАН МАЙИКИМ
ЕР ҚОНЕЪ БУЛУБТУР ВА ХУНХОР
РИНДЛАР ИЧИБ МАСТЛИҒ ҚИЛҒОНИ**

Муҳтасиб ҳар сори май тўкмакда борса шаҳр
аро,
Риндлар ҳам айлабон пайравлиғу ҳамдастлиғ.

Майи кўл ўлғоч, тортибон барча қирогинди
чўкуб
Каф сочиб ҳар сари бухтидек қилурлар
мастлиғ.

**ПАҲЛАВОН МОТАМИНИНГ
САРГУЗАШТИ ВА МАНЗУР САБЗИ ХАТ
ФИРОҚИНИНГ САРНАВИШТИ**

Паҳлавон эрди мепинг ёриму бир шўх анисим,
Бирн ўлдию бири итти, ишим бўлди таассуф.

Ровиё ҳажрларидин манга йўқтур кеча уйқу,
Қиссан Ҳамза дегил гоҳию гаҳ қиссан Юсуф.

УЛ БОБДАКИМ ЖАҲОН АҲЛИ
БЕВАФОДУР ВА АЛАРДИН ВАФО КУЗ
ТУТМОҚ ХАТОДУР

Агар оқил эсанг, узгил жаҳон аҳлидин
уфатким,
Алардин жуз жафо келмас, агар юз йил вафо
қилсанг.
Бирнга юз Хито мулки хирожин айласанг
ийсор.
Хатосиз қасди жонинг қилгусидур, гар хато
қилсанг.

ЮҚОРИ УЛТУРМОҚ
ТАЛАШҚУЧИЛАРКИМ ҲИНДУ
ДИЙДБОН АЛАРДИН ЮҚОРИРОҚ
ДУРУР УЧАР ҚУНҒУЗ ИЛГАРИРОҚ

Юқори ўлтурурни ким тиласа,
Кишилиқдин ани йироқ билгил.
Ултурур сафда юқорилиқдин,
Ултурур сафда яхшироқ билгил.

НОКАС КИШИ БУЛМАСЛИҚДА ВА
НОЖИНС КИШИ ЖИНСИ
БУЛМАСЛИҚДА

Нокасу ножинс авлодин киши бўлсун дебон,
Чекма меҳнатким, латиф ўлмас касофат олами.

Ким кучук бирла хўдукка неча қилсанг тарбият,
Ит бўлур, доғи эшак, бўлмаслар асло одами.

МАҲМУД САИЕДНИНГ САНЪАТ ДОМИ ВА ФИРИБ ДОНАСИ БИЛА ВАҲШИЙ ҚУШЛАРНИ САИД ҚИЛҒОНИ

Ишида фард эрур Маҳмуд Сайёд,
Ки кўп шаҳбозларга домидур қайд.

Денгиз: сайёдларнинг шоҳи они,
Ки шаҳ кўнгли қушини айламинш сайд.

ҲУКАМО ҚАВЛИНИНГ ТАРЖИМАСИ ИНСОНИЯТ БОБИДА

Тавозўъ яхши, аммо яхшироқдур
Агар даъб этса они аҳди давлат.

Эрур ҳам афв хўбу хўброқ ул,
Ки зоҳир бўлғой ва топқонда қудрат.

Ато ҳам турфа ишдур, турфароқ бил,
Агар йўқтур онинг ёнида миннат.

Ҳаким инсоният кимил дебтур они
Ки бўлғай зотида бу неча хислат.

«Бадоеъул-васаг»дан:
қитъалар

АМИРУЛ-МУЪМИНИН АЛИ
КАРРАМАЛЛОҲУ ВАЖҲАҲУ СУЗИГА
ТАРЖИМАКИМ: УНЗУР ЛИМОҚОЛА
ЛОТАНЗУР ЛИМАНҚОЛА

Чун гарав сўздин эрур маъни анго,
Ноқил ўлса хоҳ хотун, хоҳ эр.

Сўзчи ҳолин боқма, боқ сўз ҳолини
Кўрма ким дер оия, кўргилким на дер.

ҲУСННИНГ ЗОТИ ИСТИҒНОСИ
ШАРҲИДАКИМ, ТО ШАММАЕ АНДИН
БОҶИИДУР, ИШҚ АҲЛИҒА АЖЗ ВА
ЗАБУНЛИҚ МУЛОҚИИДУР

Таҳ-таҳ юраким қон эди бир-бир ситамидин,
Кўп-кўп келури чогида келса эди оз-оз.

Кеч-кеч келур вақтида ҳам рози ўлибмен,
Бот-бот келурига қиладур анда доғи ноз.

ФАНО АҲЛИНИ УЗ ВАҚТИНИНГ
ПОДШОҲИ ДЕБТУР, БАЛКИ ВАҚТ
ПОДШОҲИНИ АНИНГ ГАДОИИ

Гадолиг яхшироқ аҳли фанодин,
Ки олам ичра килсанг подшолиг.

Жаҳон аҳлига, кўрким, шаҳ не айлар,
Жаҳон таркини қилгондин гадолиг.

Тирик чу схири ўлар, бас уқуш гам муҳлик,
Чекиб ажал мададига бу изтироб недур?

Чу ҳар кишики тугар, ўлмаини йўқ имкони,
Не ишки бўлмаини имкони йўқ, шитоб недур?

Ажал чун муқаррардур ўлмак учун, бас
Недур юз гам ўтига куйдурмак ўзни?
тамаъдин

Чу тугмоқдур ўлмак учун, бас не яъни
Улардин бурун ҳар дам ўлтурмак ўзни?

Уч кишидин уч иш ёмон кўринур,
Санга арз айлай аҳли дунёдин:

Шоҳдин тундлуғ, ганидин бухл,
Молга майлу ҳирс донодин.

ЯХШИ ХОТУНЛАР САФОИИ РУЗГОРИ
ҚЎЕШ НУРИГА МИСОЛДУР ВА
ШАМСНИНГ МУАННАС ЭКОНИ МУНГА
ДОЛ

Яхши хотунлар сафойи зухдидин
Олам ичра гар ёруғлуқ бўлса фаш,

Иўқ ажаб, чунким араб алфозиди
Истилоҳ ичра муаннасдур қуёш.

МАЗЛУМ ОҲИ БАРҚИДИН ХАБАР
БЕРУРКИМ, ЯШМ БИЛА ДАФЪ БУЛМАС,
БАЛКИ ЛУТФ СУИИ БИЛА
УЧУРМАГУНЧА ДАФЪ БУЛМАС

Эйки, истарсен чоқин дафъига яшм,
Узга текмакка бериб имконга йўл,

Беҳабар мазлум оҳи барқидин,
Ким чоқиндин доғи сўзонроқдур ул.

Турфароқ буқим, санга махсус эрур,
Гар санга жонинг керак, огоҳ бўл.

МАЙДИН ТАВБА ҚИЛҒОНҒА НА
НЕКУҲИШ ВА БАНҒГА БОШ
ИНДУРҒОНҒА САРЗАНИШ

Совуқда қочибон ўт шуъласидин,
Тезак дуди сари қилмоқдур оҳанг.

Киши зухд ичра майдин тавба айлаб,
Нашот андин хаёл айлаб емак банг.

ТОЖНИНГ ТАРКИН ИСТАБ, ДАРДИ САРДИН ШИКОЯТ ҚИЛУР

Тож кўп дарди сар берур бизга,
Зулмидур ақлу ҳуш торожи.

Бошимиздин бу тожни кам қил,
Барча гар бўлса салтанат тожи.

УЗИ СУЗИ БОБИДА ДЕРКИМ,
МУҚОБАЛАДА ҲАР КИМ ИЛИК УРҒАЙ,
АММО ҚАЛАМ СУРА ОЛМАҒАЙ ВА
ОРЗУ ҚИЛҒАЙ ВА ЛЕКИН ТИЛҒА
КЕЛТИРА ОЛМАҒАЙ

Эй Навоий, сўз ила онча гуҳар сочтингким,
Баҳру кон кирди қаро ерга сенинг килкингдин.

Бирига, ё ўнига, ё юзига, ё мингига,
Дегай эл найлагай ортур ва элик мингдин.

УЗ НАЗМИНИНГ РУТБАСИ ПОЯСИН
ТИЪДОД ҚИЛУР ВА ҲАР БИРГА
МАРТАБАИ ИСНОД ҚИЛУР

Навойи шеъри тўққиз байту ўн бяр байту
ўн уч байт,
Ки лавҳ узра қалам зийнат берур ул дурри
макнундин.

Буким, албатта етти байтдин уксук эмас, яъни
Таназзул айлай олмас рутба ичра етти
гардундин.

ФАЛОКАТДИН АЕФИГА КАФШ
БУЛМОҒОНГА ЧУН КАФШ УЧУН АЕФИ
БОР ШУКР ВОЖИБДУР .

Улки, ифлосдин аёгинда
Кафш йўл азми чоги йўқтур онинг,
Шукр қилдик боқиб бирав сори,
Ки юругга аёги йўқтур онинг.

УЗИ ТАМАЪ ВОДИЙСИН ҚАТЪ ВА
ТАЛАБ БОДИЯСИН ТАИ ҚИЛҒОНИН
АЙТУР

Эй Навойи, олам аҳлда тамаъсиз йўқ киши,
Ҳар кишида бу сифат йўқтур, анга бўлгай
шараф.

Сен агар тарки тамаъ қилсанг, улуғ ишдур
буким,
Олам аҳли барча бўлгай бир тараф, сен бир
тараф.

УЛУМДИН БО ШАРАФДИН ИЛМИДУР,
ОНДИН ҲАМ ҒАРАЗ АМАЛ ЙУҚ ЭРСА
ДИН ВА ДУНЕДА ХАЛАЛ

Илмдин касб қилки, суд эрмас,
Чарх мушкилларини ҳал қилмоқ.

Лекин ул илм доғи нафъ этмас,
Билибон бўлмаса амал қилмоқ.

ТАМАЪ ТУХМИН СОЧМОҒИ МАНЪ
ҚИЛУРКИМ, АНДИН ПУШАЙМОН-
ЛИҒДИН УЗГА БАР ЙУҚТУР ВА
МАЗАЛЛАТДИН УЗГА САМАР

Навой, тамаъ тухминин сочма кўп,
Риё ашқидин анга сув очма кўп.

Амал мазраъини эккали берма ер,
Хавоу ҳанас хирманин елга бер.

ҚАЛАМИ АДҲАМ ХУШ ХИРОМИДИН
ВАРАҚ КОФУРИ МАЙДОНИДА
СУРМАККА ТАСКИН ТИЛАР ВА ОҚ
ВА ҚАРО МАДҲИ ТАРКИНИ АМИН
ИСТАР

Кофур уза мушк олиб кўп ҳарза рақам чектим,
Эй кошки, бу ишди ҳақ берса манго тавба.

Оқу қаро мадҳида ҳар неки дедим, ёқмас,
Энди бу мазаллатдин оқ тавба, қаро тавба.

УЗ ИСЕНИНИНГ ШИДДАТ ВА
ҚАСРАТИН ДЕР ВА ҲАҚ КАРАМИ
ОЛЛИНДА АНИ АФВ ҚИЛМОҚНИНГ
СУҲУЛАТИН

Қилибмен анча исёнким, агар дўзах аро
кирсам,
Менинг беҳад гуноҳим бирла дўзах сарбасар
бўлмай.

Худоё, афв осонроқдурур йўйса ғазаб қилсань,
Магарким ўзга дўзах, ўзга ўт, ўзга азоб
ўлмай.

ДУСТДИНКИ ДУШМАНИ ХУЙИ БУЛҒАЙ,
ДУШМАН ЯХШИРОҚДУРКИ, ДУСТ
РУЙИ БУЛҒАЙ

Ниҳони игна санчар ёрлардин
Адувваш новак афканлар кўп ортуқ.

Мунофиқ шева золим дўстлардин
Мухолиф табъ душманлар кўп ортуқ.

«Фавоидул-кибар»дан:
қитъалар

УЗИГА БУ МУЛҚДИН ЕТГАН БАЛОЛАР
ТОШИ ОЗОРИ БОШ ОЛИБ УЗГА
МУЛҚКА БОРУРНИНГ ИЗҲОРИ

Бу мулк ичинда яхши-ямон таъин тошидин,
Онча етишти бандан бечорага жафо.

Ким шоҳи мулк бандасига чора қилмас,
Йўқ чора эмди мулки худо бандан худо.

МАЖОЗДИН МАҚСУДИ ҲАҚИҚАТ
ЭКОННИ ИЗҲОР ҚИЛМОҚ ВА
СУРАТДИН ҒАРАЗ МАЪНИ ЭКОНИН
ИҚРОР ҚИЛМОҚ

Мажоздин манга мақсуд врур ҳақиқий ишқ.
Нединки, аҳли ҳақиқатқа бу тарият врур.

Мажоздин шу ҳақиқатқа йўл топар ошиқ,
Қилур мажозни нафъ улки беҳақиқат врур.

**ФАРДЛИҒ БОБИДАКИМ, ФАРДНИНГ
АГАРЧИ ҲАРФИ ЗАВЖДУР, АММО
БОРИСИ ФАРДДУРУ БУ МАЪНИНИ
БИЛГАН АҲЛИ ДАРД**

Эй Навоий, англаким, хуш оламедур фардлиғ,
Гар қуёш васлин тиларсен, фард-бўл зарротдин.

Ул эмастур фардлиғким, жуфтдин фард ўлгасен,
Фард улдурким, мужаррад бўлғай ул ҳар
зотдин.

**УЛ БОБДАКИМ ҒАЛАТ ҚИЛУР,
УЛКИ ҲУСИ АҲЛИДИН ВАҒО ТАМАЪ
ЭТКАЙКИ, ЖИНСИ БАШАРДА ВАҒО
ЙУҚТУР, ТО ХУБЛАРҒА ВА СИЙМИН
УЗОРЛАРҒА НЕ ЕТКАЙ**

Замонда ҳуси элига жон фидо қилиб, не павъ
Вафони мен киби бир бенаво тамаъ тутқай

Замона аҳлида йўқтур вафо ле етқай анга,
Ки кимса хўбларидин вафо тамаъ тутқай.

**САҲО СУЗИКИМ, САҲИЙҒА МУЖИБИ
ЗАБАРДАСТЛИК ВА СОИЛ ИЛГИГА
МУЖИБИ ЗЕРДАСТЛИҚДУР**

Кишики илгини устун тилар, саҳо қилдик,
Қўлида ваҳр ҳалоқилу гар Хизр суйндур.

Ки бергучи агар ўлсун гадоу олгучи шоҳ,
Берур илик юқорню, олур илик қуйндур.

**ЯМОН ЯМОНЛИҒИНИ ҚИЛМАСА,
ЯХШИЛИҒЧА БОР ВА БИР ЯХШИЛИҒ
ҚИЛСА УН ЯХШИ ҚИЛИҚЧА**

Ҳар кишиким топса даврон ичра жоҳу эътибор,
Ким апинг зотида бедоду ситам бўлғай қилғи.

Яхшилиғ гар қилмаса, бори ямонлиғ қилмаса,
Ким ямонлиғ қилмаса, қилғопча бордур
яхшилиғ.

**ҚАНОАТ СИНУҚ САФОЛИСИ ЖОМИ
ЖАМДИН ВА ФАҚР ҚУРУҚ НОНИН
ҲОТАМ ЧЕККАН НАЪМДИН ЯХШИРОҚ
КУРУР МУНТАҲИ**

Синуқ сафолеки, май дурдин ичгали топсанг,
Қабул айламағил жоми салтанат Жамдин.

Иликка кирса куруқ ноне, маош учун чекма
Нашот неъматининг миннатини Ҳотамдин.

УЧ КИШИНИНГ СУЗИДАН НАШЪА
ВА МАЪНИСИДИН УЗ СУЗИДА ЧОШНИ
ИСБОТ ҚИЛМОҚ ВА БУ МАЪНИДИН
МУБОҲОТ ҚИЛМОҚ

Ғазалда уч киши тавридур ул навъ,
Ким андин яхши йўқ назм ихтимоли:

Бирини мўъжиза баёилиқ соҳири ҳинд,
Ки ишқ аҳлини ўртар сўзу ҳоли.

Бирини Исо нафаслик ринди Шероз,
Фано дайрида масту лоуболи.

Бирини қудси асарлик орифи Жом,
Ки жоми Жамдурур сянгон сафоли.

Навойи назмига боқсанг, эмастур,
Бу учнинг ҳолидин ҳар байти холи.

Ҳамоно кўзгудурким, акс солмиш,
Анга уч шўх маҳвашнинг жамоли.

ДАҲР ЭЛИГА БЕГОНАВАШ ОШНОЛАР
БОБИДАКИМ, ОШНОЛИҒЛАРИДИН
БЕГОНАЛИҒ ҲАВАСДУР ВА ИИРОҒЛИҒ
МАРҲАЛАСИ МУЛТАМАС

Менки ўлдум даҳр элига ошнолиғ ранжидин,
Қилмагаймек ошнолиғ, гар Масиҳ ўлсун яно.

Ошнолардин, тилармен, айласам бегоналиғ,
Қайда мумкин бўлмоғум бегоналарга ошно.

**ХУНАР АҲЛИКИМ, ХУНАРЛАРИН
КУРГУЗМОҚ АЙБДУРУР ВА ЭЛ АЙБИН
ЕПМОҚ ХУНАР**

Эрур аҳли ҳунар қошида ҳунар
Айб ёпмоқ, доғи ҳунар топмоқ.

Ҳунарини элининг ошкор этмоқ,
Йўқ эса бори айбини ёпмоқ.

**НАЗМИНИНГ БАЙТЛАРИН ҒАРИБ
МАЪНИЛАР БИЛА ҒАРИБХОНА ДЕБТУР
ЯЪНИ ДОРУШ-ШИФОКИ, МУЪЖИБИ
ШИФО БУЛҒАЙ**

Назмим ичра ғариб маъниллар,
Ғурабо хайлидин нишонадурур.

Анда ҳар байт неча маъни ила,
Байт эмаским, ғарибхонадурур.

**ОҒЗИҒА КИРГАН СУЗНИ АЙТМОҚ
МАЪНИДАКИМ, МУЪЖИБИ
БЕЪЎТИБОРЛИҚДУР, БАЛКИ
НИГУНСОРЛИҚ**

Оғзинга кирган тақаллум риштасин чекма
уаун,
Ким бу иштиги сарнигуналуқ юзлашиб, нуқсон
келур.

Кўрки, чун оғзия кирган риятасяга берди
тул,
Анкабут, ул риятадин ҳар дам нигунсар
осилур.

**БУ ҚИТЪА УЗ ҚИТЪАЛАРИ
ТАЪРИФИДАКИМ БУ ҲАМ АЛАРДИН
БИРДУР ВА ТАЪРИФ МУНГА ҲАМ
СОДИҚ КЕЛУР**

Мундоқ муқаттаотким, мен йигмишам, эрур,
Ҳар бир ҳадикан хирад айлар учун фарог.

Мажмуин ўйла кишвари англаки, сатҳини
Ҳикмат суйидин айламишам қитъа-қитъа бог.

**МАЖОЗИЙ ИШҚ КҮНГЛИН МАЛОЛҒА
СОЛҒОНИ ВА ҲАҚИҚИЙ ИШҚ
ОРЗУСИДА ТАФАККУР БАҲРИДА
ҚОЛҒОНИ**

Эй Навоий, кўп мажозий ишқ ила машъуфсен,
Уткил андин, доғи ён ишқи ҳақиқий сори бот,

Иккисидин гарчи ошиқ ўлмаки, лозим келур,
Бори ул ўлмакки, бўлгай зиннида юз минг
ҳаёт.

**УИ РАВНАҚИ МУЛОИМ
ҲАМЗОНУДИНДУР ВА РУЗГОР
ТУРФАЛИҒИ ТУРФАГУ БОНУДИН**

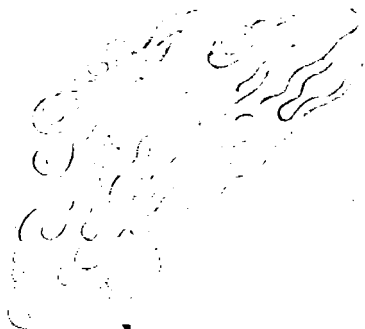
Уйда равнақдурур, агар кишига
Яхши ҳамхона бўлса ҳамзону.

Заб ила турфа ҳаргиз ўлмас уй,
Бўлмаса анда турфа кадбону.

**УЗ ПАРИШОН КЎНГЛИ ЖАМЪИЯТИН
МУМКИН ЭРМАСЛИГИ ВА БУ
ЖАМЪИЯТНИ ҲЕЧ КИМ НИШОН
БЕРМАСЛИГИ БОБИДА**

Юз туман минг пора кўнглам диққати ҳар
неча бор,
Лекин эрмастур ани жамъ айламак мумкин
бу кун.

Тоғни қум айламаклик саъй ила бўлғай, валеҳ
Шишан соат қумининг риштаси бўлмас тугун.

фардлар

«Фавондул-кибар»дан:
Фардлар

Улки, ҳақ боринда мақсуд истагай ҳар зотдин.
Меҳр боринда ёруглуқ кўз тутар зарротдин.

Тамаъ отма кўп ўлса эл моли,
Кўрмайин ҳақ хазинасин холи.

Етар чу ризқинг, агар хорадур ва гар ёқут,
Узунга юклама андуҳ тогин, истаб қут.

Мурувват барча бермакдур, емак йўқ,
Футувват барча қилмоқдур, демак йўқ.

Такаллуф эрур танга фарсудалиқ,
Анинг таркидур жонга осудалиқ.

Музаввир макри бўлди мужиби қайд,
Нечукким, тулку лаъби бонси сайд.

Қотиқ эл жисмидин анбурлар олмай нақд эмас
восил,
Ки тогин пора-пора қилмайин, лаъл ўлмади
ҳосил.

Кўк баҳридди яна тамаъ ком тутмайин,
Ким қатра сув томизмас, эл оғзини қурутмайин.

Тиндурур бою чигойин ҳокими равшан замир,
Ёрутур оבוד ила вайронани меҳри мунир.

Не сафо лофин урар ҳиндуи оташдони,
Уй ёрутмас кўсов, ўн қатла ёрутсанг они.

Маёт муг дайри риёи хилватимдин яхшироқ,
Ешурун исёни зоҳир тоатимдин яхшироқ.

Ранжкаш бўлким, чу тортар чуғз вайрон ичра
ранж,
Аждаҳодин бийми йўқ, аммо эрур уммеди ганж.

Эл ичра, эй ҳасуд, сени қилди ҳақ заил,
Ким ноҳақ элга видсену ҳақ молнга бахил.

Халиқ ўлган сахийдин элга бўлди якки
бахшойиш.
Ҳам вҳсонидин оройиш, ҳам ахлоқидин
осойиш.

Елгон демакда тажриба аввалги субҳ бас,
Елгон нафас чу ўлди, қорорди ҳамул нафас.

Базл ҳайвонвашлар илгидин агар истар
кўнгул,
Уйладурким орзу қилгай буғу шохнда гул.

Эли хор айлаган тамаъ билгил,
Донмо аъза манқанаъ билгил.

Кўнгулга футур ўлмайин, роз очилмас,
Садаф гар бутун бўлса, гавҳар сочилмас.

Ғофил ўлма, назардин нтса адув,
Шамъ ўчургонда, ел кўрунурму.

Юқар ямонлиғ ангаким, кирар ямон эл аро,
Кўмур аро илик ургон қилур илгини қаро.

Фориг элдув анда бори қондадув,
Ким бу даврондарурув дармондадув.

Дунёу уқбо иккиси жамъ ўлмас, эй рафиқ,
Қимки, икки кема учини тутар, бўлур гарқиқ.

Аблаг они биакки, оламдин бақо қилгай тамаъ,
Аҳмоқ улким, олам аҳлидин вафо қилгай
тамаъ.

Истасангим, кўрмагайсен бевафолиғ, эй
рафиқ,
Қилма олам аҳли бирла ошнолиғ, эй рафиқ.

Жаҳон арусини учун, эйки, асру толпиндини,
Қачон анинг бошидин кечтини, ул замон
тивдини.

Улки, санга элдин эрур айбгў,
Элга доги сендин ўлур айбжў.

Киши айбинг деса, дам урмағлаким, ул эрур
кўзгу,
Чу кўзгу тийра бўлди, ўзга айбинг зоҳир
айларму.

Киши айбин юзига қилма изҳор,
Тааммул айла ўз айбингга зинҳор.

Қотиқ кўнгулунгдин оқти халқ ёши,
Ки ёмғур бойсидур жода тоши.

Бу кун насим фироқи менинг сари эсти,
Ки жонни елга бериб, васл риштасин кести.

Қизил тўнунг била юз хаста жонга офатсен,
Ҳадис мухтасар айлай, қизил қиёматсен.

Ноз ила аввал мени фирифта қилдинг
Эмдики, топтим фириб — шифта қилдинг.

Чу сен ёру жаҳон бир душманимдур,
Менинг учун жаҳон тургунча сен тур.

Манга өмди гўшан меҳроб ила тоат етар,
Эй кўз, ул меҳроб қошни кўрмаким, офат
етар.

Лабингни сўзга то гўё қилибсен,
Масиҳо мўъжизин эҳё қилибсен.

Андоқ кўрунди сабза аросинда лолалар,
Ким сабзхатлар илгида олтул пиёлаалар.

Ёр васлин топтиму меҳр ошкоро қилмади,
Уйлаким, ҳижрони ўртар чоғда парво қилмади.

Воқиф эрмас ёр, жон берсам бузуг кошонада,
Шаҳ не оғаҳ, хаста Мажнун ўлса бир
вайронада.

Юз очиб, ёвлинг билла лаълингни мактум
айладинг,
Гул чоғи гулранг майдин бизни маҳрум
айладинг.

Мен синуқ кўнглаум синуқ, сабрим уйн худ
ерга паст,
Билмагай ҳолим шикастин кўрмаган мунча
шикаст.

Бўлгоним ақлу ҳавосу умру жондин ноумед,
Яхшироқким, бўлсам ул жону жаҳондин
ноумед.

Бордингу келгум дединг, эй шўхи раъно,
келмадинг,

Англадингим, келмасанг — ўлгумдур, аимо
келмадинг,

Кўрмасам ул ойни, ўлгудек малолим бордур,
Ултурур кўргач, ажойиб саъб ҳолим бордур.

Кўнглум аро фалакдин юз ханжари навонб,
Ҳолим билиб сўрарсен, сендин доғи ажойиб.

Ўлсам, эй ёр итлари, ҳар дам гиреву гам
тутунг;

Ерлинг зоҳир қилиб, аҳволма мотам тутунг.

Ошиқским, кўргай ул бир қатла ҳар кун ёрини,
Теигрисига айладик юз қатла шукр изҳорини.

Эй фалак, вулм эткали йўқтур менингдек бир
кишинг,
Тут ганиматким, бу дам турмуш менинг бирла
ишинг.

Улқи, айлармен гами ҳажрида жон бирла
видоъ,
Кош жондек айласа бу нотавон бирла видоъ.

Ул пари мен телбага жон ё балойи жонмудур,
Гоҳ муҳлик илтифоти васл, ё ҳижронмудур.

Ақлу ҳушим қолмади, кўргач ул ойни боданўш,
Изтиробимдин ҳамовоқим тўқулди ақлу ҳуш.

Уёқти эрса ой, хуршиди рахшон баркамол
ўлсун,
Тўкулса гар гули, сарви сиҳига эътидол
ўлсун.

Хуш ул кунларки, бир гулдин ичимда хор-хор
ерди,
Ҳар ақшом итлари тирноғиди кўксум Фигор
ерди.

Агарчи ишқ аро бўлди мубаддал кифр ила
диним,
Не гам, чун поклик расминдурур бу ишда
оёиним.

Аёғинг туфроғига кўзларимдур шишаи соат,
Ки ҳар соат бири равшани бўлурга туздилар
навбат.

Завфидин бераҳм ёримга етиб ёримш газанд,
Шояд ётқай раҳм дардимга, чу бўлмиш
дардманд.

Хок ҳуси аҳлики, ҳуштур лутфи ҳам, аҳсони
ҳам,
Саъб эмиш пок элга онинг васли ҳам, ҳижрони
ҳам.

Бўлмасанг олимда, ё кўнглумда бўл, ё жонда
бўл,
Манзилингдур бори, кўнглунг қанда истар —
онда бўл.

Тарки ишқ өттим вале кўнглум эмастур
муттафиқ,
Гар ҳақимга юз туман бедод өтар, улдур
муҳиқ.

Чунки солди ишқ кўйидин мени даврон йироқ,
Тенгдурур олимда иўши васл ила неши фироқ.

Ишқ авжи қуёшин кўрким, тушта бўлур гориб,
Ҳам шони эрур муҳлик, ҳам субҳи эрур козиб.

Агарчи ишқ дардидин манга юз минг
уқубатдур.
Вале ҳамдардсизлиг андин ортугроқ суубатдур.

Эмастур, гар мени воеъ қилур ҳажр интиқоми,
ҳайф,
Ва лекин воеъ ўлмоқ шоҳ саёю иҳтимоми
ҳайф.

Кишиқим, ёрини ҳар кун кўрарга ўрганур эрмиш.
Чу бир кун кўрмас эрмиш, бениҳоят эмганур
эрмиш.

Бўлмагондур ҳусну ишқ ойинида, вй сарви ноз,
То абад бир ёндин истигноу бир ёндин ниёз.

Не билгай ҳажри гулшанда булбул ошён
айлаб,
Биров билгайки, мендек итти, тарки хонумом
айлаб.

Оҳдинким, ҳар бири бир арсан мотамча бор,
Ужсуди умрум, нединким, ҳар бири юз дамча
бор.

Бу кун йўқ кимса мендек ишқ дарди оин зор
эткан,
Диёру мулкидин оворалиғини ихтиёр эткан.

Менки чектим йиғламоқлар бирла жонондин
илик,
Ашк селоби била охир юдум жондин илик.

Ҳам мени ул тоза нахли нозпарвард ўлтурур,
Ҳам буким, йўқ дардини айтурга ҳамдард,
ўлтурур.

Андин ўзга гарчи шамъи топмади кулбамга
йўл,
Мендин ўзга барчанинг шамъи шабистонидур
ул.

Ул париким, оин демишмен ёр,
Одамилиқдин ўзга барчаси бор.

Манга андия неким, Чия мулкида шамъи
тироиздур,
Ваё Кашмир аро бир фитна кўзлук
сиҳрсоиздур.

Чирмабон илгига амдо ёглиг ул қоши қаро,
Мен қаро бахтим била урён танимда юз аро.

Балойидур, буки мендин ҳамиша ёр жудодур,
Даме бу дарду балодин халос эмон, не балодур,

Элга бўлмиш руҳиарвар боғу, руҳафзо баҳор,
Ер ҳажридия манга, билмон, хазондур ё
баҳор.

Дединг соғиндим, эрур ашкдин юзунг гулгун,
Бегим, узун яша, соғинганинг сориг олтун.

Нетай элнинг баҳорниким, манга ошуби
ҳижрондур,
Кўзумда сарв ўқдур, кўнглаум ичра мунча
пайкондур.

Истарам — шўхе чиқиб, жонимга бедод айлағай,
Сабру, ҳушу, ақлу иймонимни барбод айлағай.

Неча бўлғай, эй кўнгул, ошиқлигу афтодалиқ,
Неча кун ҳам хуштурур фориғлигу озодалиқ.

Икки кўзунгу лабинг гамидия
Мен хаста ўлуб-ўлуб тирладим.

Уқ эдинг, ай тоғки, оттинг жонима вуслат
туни,

Бу жиҳатдин ёрума дермен сени ҳар субҳдам.

Белу оғзидин, дедиларким, дегил афсонае,
Бошладим филҳолким, «Бир бор вди, бир йўқ
вди».

Кўнглаум ҳарими ичра қилур жилва ул пари,
Андоқки, Каъба ичра ҳарамининг кабутари.

Сайл йўлию фано даштида мужгоним эмас,
Кўз алочугларининг дуд егон ўғларидур.

рубашка

* * *

Бу қосид ишим оҳ-фигон айладила,
Бу руқъа танимни нотавон айладила.
Бу саъб хабар ичимни қон айладила,
Бу қонлиғ ичим ҳалоки жон айладила.

* * *

Номангки тириклевгимдни ўлди матлуб,
Очиб ўқугон бир неча лафзи маргуб.
Кўн тўлгониб ашк ичра ўзумдни бордим,
Ул навъ ки, сув ичига тушган мактуб.

* * *

Эй улки сўзунг тушти ҳабиб оллида хўб,
Мендин йўлига бошинг қўюб туфрогин ўн.
Аҳбобга ҳам бирин-бирин хизмат этиб,
Арв айла, ниёз ила дуо кўптин кўн.

* * *

Гардун уза базм учун мақом айлади тут,
Ул базмда хуршидни жом айлади тут.
Ул жом ила ишратни мудом айлади тут,
Охир дами ер қўйи хиром айлади тут.

* * *

Гар ошиқ ёсанг зебу такалуфни унут,
Яхшию ёмон ишда тахалуфни унут.
Утган гар эрур ёмон таассуфни унут,
Келган гар эрур яхши тасарруфни унут.

* * *

Эй ишқ анниг кўйида тавфи ҳарам эт,
Бизни доғи ул тавфига бошла, карам эт.
Бир доира кўйи теграсида рақам эт,
Гар чиқса аёғим рақамингдин қалам эт.

* * *

Ул кўзки, даме бўлмади соғ, эй қаро кўз,
Қонимдин ичар мудом аёғ, эй қаро кўз.
Билмонки, анга эрур қароғ, эй қаро кўз,
Е маст өдя, қўйди тоза доғ, эй қаро кўз.

* * *

Олам бор эмиш, Навонё, шўрангиз,
Олам даги эл боштин-аёқ рангомиз.
Ишқ истар эмиш сени адам мисри сори,
Боргилки, эрур эр тилаган ерда азиз.

* * *

Гар ошиқ эсанг меҳру вафо қилма ҳавас,
Дард истау дафъига даво қилма ҳавас.
Ҳижрону висол мутлақо қилма ҳавас,
Диалдорингдин ғайри ризо қилма ҳавас.

* * *

Маҳбубқа эътиқод қилмоқ бўлмас,
Андин талаби мурод қилмоқ бўлмас,
Кўзинг қаросин мидод қилмоқ бўлмас,
Гар бўлса битик савод қилмоқ бўлмас.

* * *

Ул дурри самияки, бор эди кўзима ёш,
Айларда ажал анга жафо расмини фаш.
Ғам тирноғидин қилиб қароғимни харош,
Ешургай эдим они кўзум уйида кош.

* * *

Соқий, мени хор-хордин айла халос,
Гул-гул юзунг оч, баҳордин айла халос.
Е май беру интизордин айла халос,
Е ўлтурубон хумордин айла халос.

* * *

Ким айласа соқни гуландом тамаъ,
Илгидин ашинг соғари гулфом тамаъ.
Андин сўнг агар тақвию ислом тамаъ,
Айлар эса ул мардак эрур хомтамаъ.

* * *

Ул дамки қуёш айлади мағрибқа рукуъ,
Гар суҳбат ўшул қуёш била топса вуқуъ,
Хуштур қилмоқ жом қуёшига шурўъ.
Ул дамгача ким, қилур қуёш жоми тулўъ.

* * *

Бердинг меяга дайр аро иқомат, вй муг,
Туттунг қадаҳи майи маломат, вй муг,
Бу ишни худ айладинг иродат, вй муг,
Е рабки ҳамиша бўл саломат, вй муг.

* * *

Соқий, баданимни тиги гам қилди шикоф,
Қоним бори рқти, тутма ўзунгни мвоф.
Тутқил бадали моятаҳаллаа майн соф,
То маст қилай гам черики бирла масоф.

* * *

Ул дамки, қуёш боттию саргайди шафақ,
Базмингга шафақгун май ила бер равнақ.
Не ҳақни унут, не майни қўйгил мутлақ,
Ким, тонгла эрур тангри каримм барҳақ.

* * *

Ҳажрингда менинг сабрима жуз нуқсон йўқ,
Кўнглум аро ғайри нолау афғон йўқ.
Жанимга ҳаёт умиди худ имкон йўқ,
Йўқ-йўқ, сабр йўқ, кўнгул йўқ, жон йўқ.

* * *

Турмай мени зору нотавон бирла кўнгул.
Улфат тутмиш ул остон бирла кўнгул.
Ереки менга жон эди ҳам ави этди,
Мен мундау, хизматингда жон бирла кўнгул.

* * *

Умринг қуёшига бермасин чарх завоқ,
Жоҳинг камарини қилмасун чарх ҳилоқ.
Тун-кун бўлган маҳ равишу меҳр ҳисол,
Даҳр аҳлига нурбахшу фархунда жамол.

* * *

Эй жони ҳабибу кўнгли аҳбобқа лол.
Мен ҳам қилдим жону кўнгулни ирсол.
Кўнглумга бер аҳбоб бида жони висол,
Жонимни ҳабиб аёни туфроғига сол.

* * *

Садбаргу бинафша, йўқса наргис, ё гул,
Ичмак бўлмас булар ҳавоси бида мул.
То ҳажр елидин ўлди ошифта думоғ,
Юз ноҳуна кўз ичрау юз пора кўнгул.

* * *

Ҳам жисмингга заъф бўлса жоним садқа,
Ҳам жонингга жисми нотавоним садқа,
Сарвингга шикаст ўлса равоним садқа,
Йўқ-йўқки санга жону жаҳоним садқа.

* * *

Ҳар зулф хамига қидма вобаста мени,
Ҳар кўз ҳавасида этмагна хаста мени.
Ҳар қош таманга солма пайваста мени,
Ераб, борисидин айла вораста мени.

* * *

Жонимда хумордин азоб, эй соқий,
Кўнглумда ҳам андин изтироб, эй соқий.
Еткур манга жоми майи ноб, эй соқий,
Ким ҳолим эрур асру хароб, эй соқий.

* * *

Аввал менга васли руҳпарвар не эди,
Сўнгра қилмоқ ҳажр ила музтар не эди.
Менга десам эй шўхи ситамгар не эди.
Дер ким: сенга не, мен бялайин ҳар не эди.

* * *

Ерабки, фано базмида хос айла мени,
Фақр аҳлига соҳиб ихтисос айла мени.
Е дохили зумран хавос айла мени,
Е ранжи авомдин халос айла мени.

* * *

То дашт баҳор бирла рангии бўлгай,
Гулзор нигорхонаи Чин бўлгай.
Дашт узра сенга салтанат ойини бўлгай,
Гулзор ора тахт устида таскин бўлгай.

* * *

То чарх висол кўйидин сурди мени,
Қатла айлагали ҳажрга тошсурди мени.
Гар ҳажр ўлум ҳолига еткурди мени,
Ер этгани таъна, лек ўлтурди мени.

* * *

Кўк пўяу сайр ила талабгор санго,
Кун саргарибон ишқда бемор санго.
Ой доғ ила қуллуғ айлаб изҳор санго,
Тун анжуми нақдидин харидор санго.

* * *

Қардошинг эмас улки кўюб бот санга,
Давлат чоғи қилгай ўзни қўлдош санга.
Ким қилди қатиглигда вафо фош санга.
Ул бўлли ҳабиблар ичра қўлдош санга.

* * *

Гавҳар керак эрса бенаволиқ айла,
Эҳсон била ком равониқ айла,
Баҳри қафидин анинг гадолиқ айла,
Дарёи карамга ошнолиқ айла.

* * *

Кўнгулунга хирад йўлини падидор айла,
Ҳар ында хирадни ўзингга ёр айла;
Бу мақдга жонингни харидор айла,
Журмунг таркидин хирад изҳор айла.

* * *

Кимники билай десанг мақолини англа,
Аслини десанг англайини фиолини англа;
Кирдориға боқиб, асли ҳолини англа,
Аслига далил анинг ҳисолини англа.

* * *

Муг дайрида бўлса манга бир кошона,
Малжаъ доғи пири дайрдек фарзона.
Май мугбача тутса ҳар замон мастона,
Кофир бўлайини, бўлса муродим ёна.

* * *

Нўш айлар эмиш қадаҳни жонона тўла.
Соқий, менга тут жоми ҳарифона тўла.
Хуш гар худ эрур сипеҳру паймона тўла,
Ҳар нечаки, холи этсам, эт ёна тўла.

* * *

Чун лола тўкилди, лолагун жом ичма,
Гул фасли туганди, майи гулфом ичма.
Жавзода чу тутти меҳр ором, ичма,
Кўп бўлса зарурат ўлмаини шом ичма.

* * *

Не юзини гоза айламиш фарсуда,
Не кўзига сурма тортмиш беҳуда.
Не қошини вўсма айламиш олуда,
Бу юзу кўзу қошдин эмон осуда.

* * *

Номанг манга руҳдин нишон бўлди яна,
Осойиши жони нотавон бўлди яна.
Ҳар ҳарфи анинг танимда жон бўлди яна,
Ҳар лафзи ҳаёти жовидон бўлди яна.

* * *

Гар қилса киши қилиб гувоҳе, тавба,
Ул журмига бўлса узрхоҳе тавба.
Қилмоқ неча, гоҳ журму, гоҳе тавба,
Бу журм ила тавбадин илоҳи тавба.

* * *

Маҳбублурур гулу висоли матлуб,
Қўрмак ани гулбун узра билгил маҳсуб.
Базм ичра узуб кетурман, эрмас марғуб,
Ул навъ мажолис ичра ўлган маҳсуб.

* * *

Сув кўзгуси бег аро айларда шитоб,
Сиймос қилиб эрди таҳаррук била тоб.
Д-й қилди су сиймосини андоқ кўзгу,
Ким кўзгу анинг қошида бўлғай сиймос.

* * *

Бир айбга гарчи халқ қилғай мансуб,
Фақр аҳлидин изтироб эмасдур маҳсуб.
Сидқ эрса худ этмак керак ўз феълини хуб,
Кизб эрса маломат даги бордур матлуб.

* * *

Номангни эрур боши иқболу тараб,
Еткурса тараб мени ҳазинга не ажаб,
Елгуз мендин кетармади ранжу тааб,
Ким бўлди баса халқ ҳаётига сабаб.

* * *

Бу номаки хомасига қилдинг мактуб,
Қил аҳли қулуб оллида маҳбуби қулуб,
Эл айб топардин они қилма маъюб,
Ҳар ким ўқуса насибин эткил матлуб.

* * *

Дайр ичра тилаб жоми хилоли партаб,
Сажжода гарав бўлса нетонг, эй раҳрав,
Чун муғбача олида қилур сажда бирав,
Йўқ айб мусаллоси энинг майга гарав.

* * *

Улсам ясаманг мунда мазоримни менинг,
Юклаб элтинг жисми фиғоримни менинг,
Утру чиқориб аҳл диёримни менинг,
Кўйида қўйинг тани визоримни менинг.

* * *

Эй жону кўнгул, бир-бирингизга қоришинг,
Ул кўй сари рахши таманно ёришинг.
Ҳол устида эрконим сўзии ўтқоришинг,
Ҳолимини сўрарга келмаса ёлборишинг.

* * *

Ёреки тегар бировга озори онинг,
Ақл элида тенг дурур йўқу бори онинг.
Ёреки эрур ҳамида атвори онинг,
Кўрмакка ганимат ўлди рухсори онинг.

* * *

Кўксумни жафо тиги била ёра қилинг,
Кўнглумни чиқоринг, доғи юз пора қилинг.
Ҳар порасини бир сари овора қилинг,
Ишқим ўтига бу навъ ила чора қилинг.

* * *

Ҳар кимки биров ишқига бўлди пайванд,
Жон риштасидин қилса керакдур дилбанд;
Гар гайр хаёли тушса кўнглига писанд,
Қилмоқ керак ул кўнгулни парқанд-шарқанд.

* * *

Кўнглам сайди узуб улустиги пайванд,
Саргашта сифатлиги била эрди хурсанд,
Қуллоби муҳаббатинг яна солди каманд,
Сайдеки узуб эди расан, айлади банд.

* * *

Рухсори уза холлариги ула дилбанд,
Очти чу мени кўрди баса ҳожатманд,
Айшимга ёмон кўз ётмагай эмди газанд,
Хоссаки, ула ўқ бўлубтур ўт узра сипанд.

* * *

Жондиги сени кўп севарман, эй умриги азиз,
Сондиги сени кўп севарман, эй умриги азиз.
Ҳар невикки севмак ондиги ортиқ бўлмас,
Ондиги сени кўп севарман, эй умриги азиз.

* * *

Эй шарбати лаълиги оби ҳайвондиги алаз,
Ҳайвон суйиғи қўйғи чучук жондиги алаз.
Не жондиги алаз, не оби ҳайвондиги алаз,
Ким ҳар неки йўқ ондиги алаз, ондиги алаз.

* * *

Лаълиниги қилиб нуктасаро, вй қаро кўз,
Ишқ аҳли ҳаётига яро, вй қаро кўз.
Чекма яна сурма кўз аро, вй қаро кўз,
Эл қонига қилма кўз қаро, вй қаро кўз.

* * *

Кўнгулгани олибдур ул шаҳи сабз давож,
Ким гамза била олур мамоликдин бож.
Боши уза мамлакат хирожи бир тож,
Тожи узра гавҳари мамоликка хирож.

* * *

Эл қочса бировдин эл ёмони бил они,
Аҳволида идбор нишони бил они.
Феъл ичра улус балойи жони бил они,
Олам элининг ёмон ёмони бил они.

* * *

Ҳар кимки анинг ҳиммати дунроқ бўлди,
Билким гамининг нахли нигунроқ бўлди;
Ҳам ҳиммати рифъати фузунроқ бўлди,
Қайгуларининг тори узунроқ бўлди.

* * *

Фурқат саҳари гамга йўлуқтурди мени,
Ҳижрон кунн юз балага топшурди мени.
Ғам шони ўлум ҳолига еткурди мени,
Тонг отқуча уйқусизлиғ ўлтурди мени.

* * *

Ҳажринг сипади веру забар қилди мени,
Ғам кишвари ичра дарбадар қилди мени.
Ондинки, батар эмас, батар қилди мени,
Жон олгунча не дейки, нелар қилди мени.

* * *

Сен борголи ботмиш бу кўнгул зорлиғи,
Оҳ ўқларидин ҳар нафас озорлиғи.
Билма унутулганму экандур менга ҳажр,
Е кўпрак эрур бу қатла душворлиғи.

* * *

Тил сўз ила то қизитди ҳангомимни,
Бир ҳам тия олмадим бу худкомимни;
Ҳар неча итикроқ айлади хомимни
Ул хома қаророқ айлади номимни.

* * *

Ким зулм ила бўлса тийра авқотанги,
Бор лозими умр гулининг ётанги.
Бот бўлғай ажад бясотыга мотанги,
Золимга уқубатдур ўлум ботанги.

* * *

Номангки менга муждан жоне эрди,
Ҳижрои ғамиди хатти амоне эрди.
Зулматқа саводи гар нишоме эрди,
Мазмун анга оби зиндагони эрди.

* * *

Кўз бирла қошнинг яхши, қабоғнинг яхши,
Юз бирла сўзинг яхши, дудогнинг яхши.
Энг бирла менгинг яхши, сақогнинг яхши,
Бир-бир не дейин бошдин-аёғнинг яхши.

* * *

Мунглар бошим остидаги тошимниму дей?
Тош устидаги гариб бошимниму дей?
Ҳасрат суйиди кўзумда ёшимниму дей?
Улмақдин саъброқ маошимниму дей?

* * *

Дедим зақанинг тутуб сақогингни ўпай,
Кўз қошинга суртубон қабогингни ўпай;
Гулдек юзинг ислабон дудогингни ўпай,
Йўқ-йўқки агар десаиғ аёгингни ўпай.

* * *

Жонимга етуб турур хумор, эй соқий,
Май тутқилу берма интизор, эй соқий.
Аввал ўзунг айла ихтиёр, эй соқий,
Тутқил менга сўнгра винҳор, эй соқий.

* * *

Зоҳид, сенга ҳуру, менга жонона керак,
Жаннат санга бўлсун, манга майхона керак.
Майхона аро соқию паймона керак,
Паймона неча бўлса тўла ёна керак.

* * *

Бераҳмдурур оламу волим афлок,
Бемеҳрдурур анжуму даврон бебок.
Қай сарви чаманки жилава қилди чолок,
Ким ерга тўкулмади нечукким, хошок.

* * *

Йўқ даҳрда бир бесару сомон мендек,
Уз ҳолига саргаштаю ҳайрон мендек.
Ғам кўйида хонумони вайрон мендек,
Яъники алохону аломон мендек,

* * *

Хуб эл била суҳбат тутубон хуб ўлғил,
Яхшини талаб қилғилу матлуб ўлғил;
Ширин сўз яла халққа марғуб ўлғил,
Юмшоқ де ҳадисингнию маҳбуб ўлғил.

* * *

Эл поясин онглай десанг асрорини бил,
Кўнглидаги муддаоси, изҳорини бил,
Қалбига кўра тоши намудорини бил,
Матлубига боқу кимса миқдорини бил.

* * *

Ҳам лофу газоф дафтарин куйдирғил,
Ҳам хомани иисоф хатига сургил,
Ҳар иски сенга биллиқдурур келтурғил,
Ҳолимни ҳам ондин эл аро билдурғил.

* * *

Ким эгри эрур, тузлук эмас пояси ҳам,
Бор ўзудек эгри суду сармойси ҳам;
Тузлук эрмас, шифосию вояси ҳам,
Ким, эгри кишининг эгридур сояси ҳам.

* * *

Жоҳялки, ҳасад бўлгай анинг жаҳляга зам,
Нур эл кўзидин англаса ўз кўзида кам.
Кўзларни олишмоққа чекиб тиги ситам,
Эл кўзини ҳам ўйгаю ўз кўзини ҳам.

* * *

Зулфунг гириҳига пойбаст ўлмишмен,
Лаълинг майндин бодапараст ўлмишмен,
Ул майни ичиб йўлуигда паст ўлмишмен,
Ҳай-ҳай, не дедим, магарки, маст ўлмишмен.

* * *

Муг дайри сори букуи таманно қилдим,
Ул мугбача ҳуснини тамошо қилдим.
Дин нақдини куфри бирла савдо қилдим,
Ким қилди бу ишким, мени расво қилдим.

* * *

Ғурбатга тушуб заифу бемор ўлдум,
Дарду гаму меҳнат илгида зор ўлдум.
Сарто-сар ажал тошидин афгор ўлдум.
Сенсиз не баёларга гирифтор ўлдум.

* * *

Ҳижрон ситами ёмон эмиш билмас эдим,
Ҳар лаҳза висол шукрини қилмас эдим;
Ғар билса эдимки айрулиқ мунча эмиш,
Биллоҳки дами ёрдин айрилмас эдим.

* * *

Ешунгон эмиш қаро булутга моҳим,
Ғардунни совурмоққа эрур дилҳоҳим;
Кирмиш қора тупроққа қуёшдек моҳим,
Невчун қора қилмасун қуёшни оҳим.

* * *

Сўздурки нишон берур ўлукка жондин,
Сўздурки берур жонга хабар жонондин.
Инсонни сўз айлади жудо ҳайвондин,
Билким, гуҳари шарифроқ йўқ ондин.

* * *

Олам элига ҳаёт эрур тузлукдин,
Етмак гаразимга бот эрур тузлукдин;
Норостга кўш уёт эрур тузлукдин,
Лек эр кишига нажот эрур тузлукдин.

* * *

Мен-менму висол умидидин шод ўлгон,
Бир-бир гаму андуҳдин озод ўлгон.
Оя-овғина берган сойи гул атри насим,
Булбулдек ишми нолаву фарёд ўлгон.

* * *

Хушдур бўлсак иқовло ҳамдам сену мен,
Бир-бирга десак етишса ҳар ғам сену мен.
Бўлсак бир ғасак харамга маҳрам сену мен,
Муғ дайри аро бўлса ватаи ҳам сену мен.

* * *

Эй боди сабо, агар ҳаво айлагасен,
Гулшанга етарни муддао айлагасен,
Сарв олинда ер ўпуб дуо айлагасен.
Гул қошида қуллугум адо айлагасен.

* * *

Жоним аро ўт лаъли суҳандонинг учун,
Юзум уза кавкаб маҳи тобонинг учун.
Кўксумда алиф сарви хиромонинг учун,
Сўзлаб, юз очиб кел бу тараф, жонинг учун.

* * *

Кўнглунгни орийт барча ёмон хислатдин,
Ким яхши қилиқ далил эрур раҳматдин;
Бадхўйлик ул ваҳшат эрур шиддатдин,
Ким, элга халослик йўқ ул ваҳшатдин.

* * *

Зогеки чўқуб оқизди қон кўнглумдин,
Тирноғ ила узди нотавон кўнглумдин;
Аъвосида кўр асар дамим дудини,
Минқор ила чапгидини нишон кўнглумдин.

* * *

Масжидқа неча аҳли риёдек етайин,
Ё ринд кибя азимати дайр этайин.
Мақсуд топилса яхши, йўқса нетайин,
Бошимни олиб қай сарй эмди кетайин.

* * *

Ишқингда неча зор бўлай фурқат аро,
Етсам хуш эрур базмингга бир ишрат аро.
Кўз икки юзунгдин олмасам суҳбат аро,
Икки тобонингдин ўйлаким хилват аро.

* * *

Жонимдаги «жим» икки долингга фидо,
Ондин сўнг «алиф» тоза ниҳолингга фидо,
«Нуни» даги анбарин ҳилолингга фидо.
Қолғон ики нуқта икки холингга фидо.

* * *

Андин бериким қошимда ёрим йўқтур,
Ҳижронда жуз нолаи зорим йўқтур.
Дашт узра қуюн киби қарорим йўқтур,
Саргашталигимда ихтиёрим йўқтур.

* * *

Элдин қочиб улки тупса тоғ ичра қарор,
Совугда ери бу тоғнинг жавфида гор.
Иссигда макони ондаким, ётмиш қор,
Олам элининг шаҳлигидин бор анга ор.

* * *

Эй жисм, аяниг кўйини пайдо қила кўр,
Эй кўнгул, ўшул кўйни маъво қила кўр.
Эй кўз, сен аяниг юзи тамошо қила кўр,
Эй ашк, аяниг кўйи сори оқила кўр.

* * *

Эй боди сабо, айласанг ул сори гувор,
Жон бирла кўнгулни тошшурай, олгач бор.
Кўнглимни итига туъма қилгил зинҳор,
Жонимни доғи айла оёғига нисор.

* * *

Ҳар лаҳза кўнгул гамингда маҳзун бўладур,
Маҳзунлуғи лаҳза-лаҳза афзун бўладур.
Савдо анга юз ончаки Мажмун бўладур,
Юз мунча десам ҳам ис ажаб чун бўладур.

* * *

Кўзум учадур, магарки, ёрим келадур,
Эс ҳар дам озар, магар нигорим келадур.
Ё бодияйи фироқ сайрида қилиб,
Юз марҳала қатъ, шаҳсуворим келадур.

* * *

Пажмурда кўнгилага гул узорим келадур,
Жон гулшанида тоза баҳорим келадур.
Бир кавкаба бирла шаҳсуворим келадур,
Ким юзнин ой демакка орим келадур.

* * *

Ошубки, ул кўз тарафи айланадур,
Боғлабсену, жон бу дарддин ўртанадур.
Е гояти усруклуғидин булғонадур,
Ул маст кибики, булғонадур боғланадур.

* * *

Йилда чу баҳор жилва оғов қилур,
Бўстон ора гул шоҳлари ноз қилур;
Булбул бари гул баргига парвоз қилур,
Гар зог тикан ора ватан соз қилур.

* * *

Мулк очқали ҳар хисрави олий миқдор,
Инсофу адолату салоҳ этса шиор,
Фатҳ ўлғай онинг ниҳояти охири кор,
Админатулиллоҳки, сенга барчаси бор.

* * *

Ким алга жафо чаҳин томуг зайли қилур,
Кавсар суйини ўзига ўлум сайли қилур.
Ўз хайлига кимки яхшилиқ майли қилур,
Эҳсон они билки қавм сархайли қилур.

* * *

Гул зикрини эшитурмецу йўқ гулдин асар,
Бу боғ эшигини истарам онча гузар.
Ким топмаса гул жамолидин баҳра назар,
Бори исидин етса димоғимга хабар.

* * *

Ҳар кимки муҳаббат ўйини маскан этар,
Кўнглига ҳабиб кўйини гулшан этар,
Кўз касби виё дўст юзидин фан этар,
Маҳбуб юзин кўрмаги, кўз равшан этар.

* * *

Уч феъл эрур яхшига қотил охир,
Қотиллиқ аро ваҳри ҳалоҳил охир:
Бухл англа биринию, ҳаво бил охир,
Қил у лаъбни аларга дохил охир.

* * *

Ҳар кимгаки ағриликка овоза дурур,
Туз жодда ила йўлидин оза дурур;
Туздукда тараб беҳаду андоза дурур
Ким ростдурур юзи снинг тоза дурур.

* * *

Ҳар кимсаки сўз демак шнорида дурур,
Маъно гули нутқининг баҳорида дурур.
Сўзаким демас улки ихтиёрида дурур,
Сўз яхшилиги чу ихтисорида дурур.

* * *

Ҳар кимки чучук сўз элга ихҳор айлар,
Ҳар нечаки агъёр дурур ёр айлар;
Сўз қатлиги эл кўнглини озор айлар,
Юмшоги кўнгуллари гирифтор айлар.

* * *

То ҳирсу ҳавас хирмани барбод ўлмас,
То нафсу ҳаво қасри барафтод ўлмас,
Эл шод ўлмас, мамлакат обод ўлмас,
То зулму ситам жонига бедод ўлмас.

* * *

Жонбахш лабинг чашмаи ҳайвонму эмас?
Ҳажридин онинг, ичим тўла қонму эмас?
Ҳар қатраи қон лаъли бадахшонму эмас?
Ҳар порайи лаъл жавҳари жонму эмас?

* * *

Ҳам савмаа кунжи шайхя тарроғга бас,
Ҳам шайх юзи зоҳиди ҳушёрга бас,
Ҳам дайрда мастлиғ мени зорга бас,
Ҳам мугбача васли жони беморга бас.

* * *

Одамки демаъ бирла киромийдур' бас,
Суз дурри ишининг интизомидур бас;
Самъ ончаки аҳли ақл комидур бас,
Ақлига далил онинг каломидур бас.

* * *

Бўди менинг ўлмагимга савдо боис,
Савдога ҳавойи жому саҳбо боис.
Саҳбога дағи дайру қалисо боис,
Бу барчага ул дилбари тарсо боис.

* * *

Ким истаса салтанат, саходур анга шарт,
Ҳар ваъдаки айласа, нафодур анга шарт.
Ким фақр талаб қилса, фанодур анга шарт,
Олинга неким келса ризодур анга шарт.

* * *

Таврингда гуноҳ кечурмагинг мавжуд эт,
Савдо қилибон бу навъ беҳад суд эт!
Эл гуссасин сингурмагин мақсуд эт,
Бу шева била оқибатинг маҳмуд эт.

* * *

Чун ханжари ҳажринг менга қатъ этти ҳаёт,
Бору гаму дардинг ўқини тинмайини от.
Ким анча қовурсун нар уруб гутса қанот,
Тойир бўлубон етгаймен охир сенга бот.

* * *

Жонинга қилур жавру жафо ёр асру,
Ким ёр ичида жавру жафо ёр асру.
Бўлдум чекибон жавру жафо зор асру,
Мен жавракату, ёр жафокор асру.

* * *

Номанг битибон топти кўнгул иззу шараф,
Ҳар лафзи бўлуб мурод дуррига садаф.
Ҳар сатри ал. еркининг дафъи учун,
Иқбол сипоҳи: чекибон бир саф.

* * *

Қўрқутма мени томугдин, вй воҳиди ях,
Жаннат менга бўлгуси дебон, урма занах.
Ким дўзах анинг ёди билла жаннат эрур,
Жаннат бориқим, сенинг биладур дўзах.

* * *

Ҳирс аҳлега гайри ниш санчилмас ҳеч,
Бағридан онинг бу ниш айрилмас ҳеч;
Бу маҳлали ичра фикрини қилмас ҳеч,
Ҳирс они ҳалок өтти, ул билмас ҳеч.

* * *

Кундуз кўрсанг ўзунгни маҳзун, қадаҳ ич,
Андоқки қуёш равшану мавзун, қадаҳ ич.
Ул дамки, қуёш ботти, шафақгун қадаҳ ич,
Жонингни қилиб нечукки гардун, қадаҳ ич.

* * *

Гурбатда гариб шодмон бўлмас эмиш,
Эл анга шафиқу меҳрибон бўлмас эмиш.
Олтин қафас ичра гар қизил гул бутса,
Булбулга тикандек ошён бўлмас эмиш.

* * *

Йўқ бодайн васл, оби ҳайвон ул эмиш,
Аҳбоб мулоқоти дема, жон ул эмиш.
Гардун гаму ранж сувратин нақш этса,
Жон чеҳраси атрофига ҳижрон ул эмиш.

* * *

Йиллар тутубон шайх мақолотига гўш,
Не кўнглаума завқ етти, не жонима жўш,
Жонимга наво солдию кўнглаумга хурўш,
Бир журъа била мугбачан болафуруш.

* * *

Шарбат менга хунобу гизо гам бўлмиш,
Бистар туфроғу, оҳ ҳамдам бўлмиш,
Ҳолимга ҳалойиқ иши метам бўлмиш,
Сенсиз ўларим саъб эди, ул ҳам бўлмиш.

* * *

Ада илаки ул халқ ҳаёти бўлмиш,
Хуш ул кишиким, ада сифоти бўлмиш.
Ҳам мулк била ада жиҳоти бўлмиш,
Ҳам ада била мулк саботи бўлмиш.

* * *

Ким кўрди экан жаҳонда оё хушлуқ,
То бир киши айлағай таманно хушлуқ.
Юз йилда агар бир ўлса пайдо хушлуқ,
Омодадурур ёнида юз нохушлуқ.

* * *

Маҳрам тиласанг сен они гуфторига боқ,
Пир истар эсанг сулуку атворига боқ;
Ғавр ила кишига даги атворига боқ;
Не қилсанг онинг шаънида миқдорига боқ.

* * *

Юз меҳнату гам кўнглума еткурди фироқ,
Жонимга балову дард ўқни урли фироқ.
Жисмимни фано ўтига куйдурди фирсқ,
Чун куйди, кулини кўкка совурди фироқ.

* * *

Кўнглумни ғаму дард ила қон айлади ишқ,
Кўв йўлидин ул қонни равон айлади ишқ.
Ҳар қатрани билмадим, қасн айлади ишқ,
Бедил эканим бўйла аён айлади ишқ.

* * *

Дунъё сари ҳирс ҳар ёмондин ортуқ,
Тарк этмак они кавну макондин ортуқ.
Сувсизга сув шавқи бўлса жондин ортуқ,
Бил сифлага мол шавқи ондин ортуқ.

* * *

Олимда табиби чора созим ҳам йўқ,
Ёнимда рафиқи дилнавозим ҳам йўқ.
Теграмда аниси жонгудозим ҳам йўқ,
Бошимда шаҳи банда навозим ҳам йўқ.

* * *

Бир гул ғамидин дедим қўяй бағримга доғ,
Бергайму дебон атри димоғимга фароғ.
Баргин чу мулабвас айлади бум ила зог,
Энди ани исламоқга юз хайф димоғ.

* * *

Рухумгаки, майдин эрди ҳар лаҳза Футуҳ,
Носиҳ тили ниши қилди они мажруҳ.
Май лойини марҳам қилайини шому сабуҳ,
Ул вақтгачаки, тоза бўлгай менга руҳ.

* * *

Гул вақти муяссар ўлса гулфом қадаҳ,
Андин сўнг тутса бир гуландом қадаҳ.
Манъ айласа барча аҳли ислом қадаҳ,
Кофирмен агар қилмасам ошом қадаҳ.

* * *

Муҳлик бувад, вй рафияқ, айёми фиरोқ,
Омехта заҳри ҳажр дар жони фироқ,
Гар субҳи висолам дамад аз шони фироқ,
Номам мабар ар дигар барам номи фироқ.*

* * *

Эй дўст, фироқ кувлари ҳалокатга етказувчи
бўлади,
Фироқ жонига ҳажр заҳри аралашган,
Агар фироқ шонидан менга висол тоғи отса,
Фироқни тилимга олсам, жонимни оғзингга олма.

* «Девони Фоний»дан олинган рубойлар таржимаси билан бирга берилди (редактор).

* * *

То монд қазо бар сари ман афсари ишқ,
Дар даҳр дилам сохт ниҳон гавҳари ишқ,
З-он афсарам афтод ба каф кишвари ишқ,
З-он гавҳарам афрӯдт ба дил ажари ишқ.

* * *

Тақдир бошимга ишқ тожини қўйгандан буён
Дунёда ишқ гавҳарини кўнглимга яширгандир.
У тождан ишқ кишварига эга бўлдим,
Бу гавҳардан таямни ишқ чўғи ёндирди.

* * *

Эй соқини шанг, деҳ ман оташранг,
К-ӯ об кунад агар чакони ба санг,
Афтода гарон санги ғамам дар дили танг,
Шояд сабўкаш кунам бад-ни ҳилаву ранг.

* * *

Эй шўҳ соқий, оташ ранг май бер,
Уни тошга томирасанг, сув қилиб юборад.
Ғамини оғир тоши тор дилимга тушди
Шояд шу ҳийлаю адданиш ила уни (оғир тошни)
енгна қилсам.

* * *

Заъфамро он миёни чун мӯ боис.
Қатлаамро он турраи ҳинду боис,
Умрамро он қомати дилжӯ боис,
Жонамро он лаъли суҳангӯ боис.

* * *

Заифлигимга қилдек (новик) бел сабаб.
Ҳалимимга у қаро гажак сабаб.
Умримга у мафтун ғувчи қомат сабаб,
Жонимга у сӯзловчи лав сабабдир.

туюқлар

* * *

Нақш тутмиш кўзда ул ёшим менинг,
Уйлаким, бормас буён ёшим менинг.
Комим ўлмоқтур ҳабибимдин йироқ.
Гар худ ўлсуи Хиэрча ёшим менинг.

* * *

Жавр ўқин жонимга соқий ёзмади,
Васл жомидин хуморим ёзмади.
Килки қудрат сабзхатлар ишқидин,
Узга иш олимга гўё ёзмади.

* * *

Эй нигоро, қошларингдек ё қани?
Фурқатингдин пора қилдим ёқани,
Ошиқи бечорадин қилгил ҳазар,
Ёҳуд оқи тутқусидур ёқани,

* * *

Е қошингдин неча бир ўқ кўз тутай,
Отки, ўтрусига онинг кўз тутай.
Неча кўргач ўзга маҳвашлар қошин,
Янги ой кўрган кишидек кўз тутай.

* * *

Егди ҳажринг ўқи жавринг тошидек,
Қилди қон кўнглаум ичин ҳам тошидек.
Сочқали моҳим аёғига сипсҳр,
Кўз ёшимнинг лаълу дуррин тошидек.

* * *

Ваҳ қачонга текру ишқинг комидин
Кўзума ҳар лаҳза ўт чоқпагуси?
Басдурур кўнглаумда ишқинг, ёқма ўт
Ким, ҳарорат ул ҳам ўтча қилгуси.

* * *

Ўш парню ҳурдур отинг, бегим.
Суръат ичра дев ёрур отинг, бегим,
Ҳар хадангеким улус ондин қочар,
Нотавон жоним сари отинг, бегим.

* * *

Тиғи ишқинг ёрасидур бутмаган,
Дардини ҳар кимга айтиб бутмаган,
Ҳажр саҳросидур оқим ўтидин,
Анда гул ёхуд гиёҳе бутмаган.

* * *

Чарх тортиб ханжари ҳижрон бу тун,
Қўймади бир зарра бағримиз бутун.
Тунга бориб бизни беҳол айладинг,
Не балолиғ тун эмиш, ёраб, бу тун.

* * *

Неча дедим ул санамга: бормоғини
Қилмади ул, тарк охир бормоғини.
Мунчаким худройлиқ кўргузди ул,
Ақл ҳайрат қилди тишлаб бормоғини.

* * *

Уткали ул сарв гулрух соридин,
Йўқ хабар ул сарв гул рухсоридин.
Ҳажридин боғ ичра берур ёдима:
Қоматидин — сарву гул рухсоридин.

* * *

Ёраб, ул шаҳду шакар, ё лабдурур?
Е магар шаҳду шакар ёлаб дурур?
Жонима пайваста новак отқали,
Гамза ўқни қошига ёлаб дурур.

* * *

Лаълидин жонинга ўтлар ёқилур,
Қоши қаддимни жафодин ё қилур;
Мен вафосини ваъдасидин шодмен,
Ул вафо билманки, қилмас ё қилур.

* * *

Эшитдим зулфинги юздин кечибдур,
Дедимки, кеча кундуздин кечибдур;
Агар юз ёшлауя раҳминг келурса,
Менинг ёшим ики юздин кечибдур.

* * *

Ул пари ишқида бу девомани,
Эй ки истарсен, келиб гулханда кўр!
Бир қадаҳ ул гулни хандон айлади,
Эй кўнгул, наззора эт, гулханда, кўр!

* * *

Бовужуд ул юз эрур гулгунасиэ,
Ким кўрунур олинда гул гунасиэ;
Юз қизиқлиқ йўқтурур, эй аҳли эуҳд,
Токи мувқирсиэ майи гулгуна сиэ.

На узбекском языке

Алишер Навои

МИНИАТЮРЫ

Редактор *Р. Комилов*

Рассом *М. Шчировский*

Расмлар редактори *П. Хапилин*

Техн. редактор *В. Шуклинова*

Корректор *Ш. Собирова*

Босмахонага берилади 6/V-1967 й. Босишга рухсат этилди 5/VII 1968 й. Формати 70×108/64. Босма л. 6,25. Шартли босма л. 8,75. Нашр л. 2,38. Тиражи 10000. Гафур Ғулом номидаги бадий адабиёт нашриёти. Тошкент, Навоий кўчаси, 30. Шартнома № 230—66.

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Матбуот Давлат комитетининг 3-босмахонасида литографский қоғозга босилди. Тошкент, Навоий, 30. 1968 йил. Заказ 452. Баҳоси 7-муқовада 35 т. обложкада 18 т.